

TİP'İN KURULUŞU VE TKP

Aydınlık Gazetesi, 10 Şubat 2018

Yıldırım Koç

Türkiye'nin toplumsal ve siyasal mücadele tarihinde çok önemli bir yeri olan Türkiye İşçi Partisi 13 Şubat 1961 günü kuruldu. TİP'e damgasını vuran kişilerin başında Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Sadun Aren ve Nihat Sargın geliyordu. Kendilerini ve arkadaşlarını saygıyla anıyorum. Büyük zorlukları aşarak verdikleri cesur ve kararlı mücadele, halkımızın ve işçi sınıfımızın bilinçlenmesine ve ülkemizin demokratikleşmesine çok büyük katkılarda bulundu.

TİP konusunda pek bilinmeyen bir alan, TİP'e öncelikli olarak damgasını vurmuş olan bu dört saygın kişinin Türkiye Komünist Partisi ile bağlantıydı.

TİP'İN PROGRAM TASLAĞINI MİHRİ BELLİ HAZIRLAMIS

TİP, işçilerin büyük bir bölümünün Demokrat Parti'yi desteklediği koşullarda, bir sendikacılar partisi olarak doğdu.

Sendikacıların kurduğu TİP'in ilk başka programı yoktu. Mihri Belli, TİP'in program taslağını kendisinin nasıl hazırladığını şöyle anlatmaktadır:

"Bir gün Orhan Müstecabi geldi, iş hukukundan anlayan bir hukukçu arkadaş tanıyıp tanımadığımı sordu. TİP'lilerin böyle birine ihtiyaçları varmış. Olcayto İter'i gönderdim. (...) Olcayto iki hafta sonra geldi, 'beni TİP genel sekreteri yaptılar,' dedi. Program ve tüzük taslağını kaleme alma işini de ona yüklemişler. (...) Ben bir program taslağı kaleme aldık. Oturduk Olcayto'yla rötuştan geçirdik. Kuruculara sunulan taslak böyle hazırlandı." (Mihri Belli, *İnsanlar Tanıdım, Mihri Belli'nin Anıları*, Doğan Kitap, İstanbul, 2000, s.456; TİP, *Türkiye İşçi Partisi Programı*, İst., 1961, 16 s.)

TİP'E YÖNELİK ELEŞTİRİLER

TİP, 1961 seçimlerine giremedi. 31 Aralık 1961 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Saraçhane Mitingi'nden sonra, Seyfi Demirsoy'un girişimiyle Türkiye Çalışanlar Partisi kurma çalışmaları yoğunlaşınca, TİP'e yönelik eleştiriler arttı. Özkal Yici, 7 Mart 1962 tarihli Yön Dergisi'nde TİP'in kuruluş sürecini şöyle anlatıyordu: "Bu arada siz, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nin birkaç yöneticisi de, alelacele oturup bir siyasi parti kurmayı kararlaştırdınız. (...) Pek yakında üniversiteden, avukatlardan, iktisatçılardan geniş iltihaklar bekliyoruz, dediniz. Yine de bekledik ve bu bekleyişin sonunda bize verdiğiniz, ufak ve yetersiz bir programın dışında sadece hayal kırıklığı oldu. (...) Adeta bir siyasi parti değil de, bir sendika kurmuş oldunuz." (Özkal Yici, "Türkiye İşçi Partililere Açık Mektup," *Yön Dergisi*, 7.3.1962, s.2.)

MEHMET ALİ AYBAR'IN GENEL BAŞKANLIĞA GETİRİLİŞİ

TİP başarılı olamayınca ve bu arada Türkiye Çalışanlar Partisi girişimi önem kazanınca, TİP yönetimindeki sendikacılar, aydınlarla ilişkileri geliştirmeye ve parti tüzüğünün kuruculara sağladığı yetkilere dayanarak, aydınlardan bir genel başkan belirlemeye çalıştılar.

TİP'in genel başkanlığı önerilmesi düşünülen ve tartışılan kişiler şunlardı: Prof.Z.F. Fındıkoğlu, Ali Rıza Arı, Dr.Ekmele, Mehmet Ali Aybar, Orhan Arsal, Sabahattin Zaim, Sedat Erbil, Yaşar Kemal, Prof.Sabri Esat Siyavuşgil, Esat Tekeli, Nadir Nadi, Esat Çağa. (Kemal Sülker, "5. Yıldönümünde TİP'in Kuruluşu ve Başarılı Mücadelesi," *Eylem Dergisi*, No.28, 15.2.1966, s.13.)

Sonunda Mehmet Ali Aybar üzerinde anlaşma sağlandı ve TİP, 9 Şubat 1962 günü Aybar'a teslim edildi. TİP, bu tarihten sonra, sendikacılar partisi olmaktan çıkarak, sosyalist bir partiye dönüştü. Sadun Aren'in belirttiği gibi, "12 işçi-sendikacının kurmuş oldukları TİP'in, Aybar'ın genel başkan yapılmasından sonraki TİP'le hiçbir ilgisi ve benzerliği yoktur." (Sadun Aren, *TİP Olayı, 1961-1971*, Cem Yay., İst., 1993, s.33)